REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
01 4735 531
gp@zagovornik-rs.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Podpisnik:Miha Lobnik
Izdajatelj certifikata:Republika Slovenija
Serijska št. certifikata:5c 9c 18 4a 00 00 00 00
Datum poteka certifikata:10.03.2026
Datum in čas podpisa:10:10, 18.04.2023
Referenčna številka:0709-21/2023/1

Javni zavod RTV Slovenija

v. d. direktorja Televizije Slovenija
mag. Uroš Urbanija

Kolodvorska 2, 1000 Ljubljana
E: pr@rtvslo.si

Številka: 0709-21/2023/1
Datum: 17. 4. 2023

Zadeva: Priporočilo glede zagotavljanja kakovostnih in verodostojnih informacij ter vključevanja pripadnikov manjšinskih etničnih skupnosti pri sooblikovanju televizijske oddaje NaGlas!

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (Zagovornik) se je v okviru svoje pristojnosti spremljanja položaja na področju varstva pred diskriminacijo po Zakonu o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) seznanil s prekinitvijo sodelovanja Javnega zavoda RTV Slovenija z nekaterimi novinarkami televizijske oddaje NaGlas!.

Javna Televizija Slovenija mora v skladu s 4. členom Zakona o Radioteleviziji Slovenija med drugim zagotavljati vednost o drugih kulturah, ki so zastopane v Sloveniji, in o njihovih predstavnikih.

Zagovornik na podlagi 21. člena ZVarD Javnemu zavodu RTV Slovenija priporoča, da v skladu z nacionalno in mednarodno zakonodajo ob organizacijskih spremembah znotraj zavoda zagotovi, da se kakovost in verodostojnost informacij v jezikih skupnosti ne bo poslabšala, in da bo omogočeno sodelovanje pripadnikov manjšinskih etničnih skupnosti z območja nekdanje Jugoslavije, ki živijo v Sloveniji, pri pripravi programskih vsebin.

Prosimo vas, da nas v 15 dneh od prejema tega dopisa obvestite o upoštevanju priporočila.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Priloga:
- Utemeljitev strokovne službe Zagovornika k priporočilu št. 0709-21/2023/1

Poslano:
- naslovniku po e-pošti
- zbirka dok. gradiva

V vednost:
- Predsednica Republike Slovenije (gp.uprs@predsednica-slo.si)
- Državni zbor (gp@dz-rs.si)
- Državni svet (gp@ds-rs.si)
- Ministrstvo za kulturo, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice ter Direktorat za medije (gp.mk@gov.si)
- Urad Vlade RS za narodnosti (gp.un@gov.si)
- Varuh človekovih pravic (info@varuh-rs.si)
- Prof. dr. Petra Roter, Svet Evrope (petra.roter@fdv.uni-lj.si)
- Inštitut za narodnostna vprašanja (INV@inv.si)
- Urednica in voditeljica oddaje NaGlas! ga. Saša Banjanac Lubej (sasa.banjanac.lubej@gmail.com)

UTEMELJITEV STROKOVNE SLUŽBE ZAGOVORNIKA K PRIPOROČILU ŠT. 0709-21/2023/1

Zagovornik na podlagi 21. člena ZVarD Javnemu zavodu RTV Slovenija priporoča, da v skladu z nacionalno in mednarodno zakonodajo ob organizacijskih spremembah znotraj zavoda zagotovi, da se kakovost in verodostojnost informacij v jezikih skupnosti ne bo poslabšala, in da bo omogočeno sodelovanje pripadnikov manjšinskih etničnih skupnosti z območja nekdanje Jugoslavije, ki živijo v Sloveniji, pri pripravi programskih vsebin.

Zagovornik se je v okviru svoje pristojnosti spremljanja položaja na področju varstva pred diskriminacijo po Zakonu o varstvu pred diskriminacijo[1] (ZVarD) v tem primeru osredotočil na položaj pripadnikov manjšinskih etničnih skupnosti z območja nekdanje Jugoslavije, ki živijo v Sloveniji (to so Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi), pri dostopu do kakovostnih in verodostojnih informacij ter njihovega sodelovanja pri oblikovanju programskih vsebin.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je imelo leta 2021 skoraj 14 % prebivalcev Slovenije (293.000 ljudi) svoje prvo prebivališče v tujini. Za 86 % vseh priseljencev (253.000 ljudi) je bila država prvega prebivališča (po rojstvu) katera od držav z območja nekdanje Jugoslavije. Za 133.000 izmed teh je bila to Bosna in Hercegovina, za 43.000 Hrvaška in za 30.00 Srbija.[2]

Inštitut za narodnostna vprašanja je v monografiji Mnenja priseljencev in potomcev priseljencev o integraciji in integracijski politiki v Sloveniji[3] iz leta 2022 povzel podatke iz njihove raziskave med priseljenci v Sloveniji. Na vprašanja, kako pogosto spremljajo različne medije v svojem maternem jeziku, je približno tretjina anketiranih odgovorila, da redno ali pogosto spremlja tisk in televizijo v maternem jeziku, skoraj dve tretjini anketiranih pa redno ali pogosto spremlja spletne strani v maternem jeziku.

Oddaja NaGlas! Informativnega programa TV Slovenija je namenjena etničnim skupnostim z območja nekdanje Jugoslavije, ki živijo v Sloveniji. Ima pomembno vlogo pri vključevanju teh skupnosti v družbo. S prekinitvijo sodelovanja Javnega zavoda RTV Slovenija z novinarkami, katerih materni jezik je tisti, ki ga govorijo pripadniki manjšinskih etničnih skupnosti z območja nekdanje Jugoslavije, je lahko bistveno zmanjšana kakovost informacij za pripadnike teh skupnosti. Obenem je s tem tudi onemogočeno sodelovanje pripadnikov teh skupnosti v sooblikovanju programskih vsebin.

Dostopnost kakovostnih informacij v okviru televizijskih programov v manjšinskih maternih jezikih narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije v Republiki Sloveniji je ključna za njihovo enakopravno in učinkovito udeležbo v javnem, gospodarskem, socialnem in kulturnem življenju. To vključuje tudi njihovo pravico do kakovostnih in verodostojnih informacij v njihovih jezikih.

[1] Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg). Dostopno na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7273.
[2] SURS (2021). Dostopno na: https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/9999.
[3] Medvešek, M., Bešter, R. in Pirc, J. (2022). Mnenja priseljencev in potomcev priseljencev o integraciji in integracijski politiki v Sloveniji. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana, str. 74-75. Dostopno na: http://www.inv.si/DocDir/projekti/Izzivi%20integracije/Monografija%20Mnenja%20priseljencev%20in%20potomcev%20priseljencev%20o%20integraciji.pdf.

ZVarD v 1. členu določa varstvo vsakega posameznika pred diskriminacijo na podlagi njegovih osebnih okoliščin. Med naštetimi osebnimi okoliščinami so tudi jezik, narodnost ali etnično poreklo. Vsakdo je varovan pred diskriminacijo na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti, med drugim tudi na področju medijev.

Prepoved diskriminacije velja tudi za posredno diskriminacijo, ki pomeni, da je skupina oseb z določeno osebno okoliščino zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse, kot je npr. sklicevanje na finančne in organizacijske razloge za prekinitev sodelovanja, v manj ugodnem položaju kot druge osebe v primerljivem položaju.

ZVarD v 2. členu zavezuje državne organe, lokalne skupnosti, nosilce javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe, da »morajo na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje«.

Državni organi, lokalne skupnosti, samoupravne narodne skupnosti in nosilci javnih pooblastil so v skladu s 14. členom ZVarD prav tako zavezani, da »na svojem področju v okviru svojih pristojnosti ustvarjajo pogoje za enako obravnavanje vseh oseb, ne glede na katero koli osebno okoliščino, z osveščanjem in spremljanjem položaja na tem področju ter z ukrepi normativne in politične narave«.

Zakon o Radioteleviziji Slovenija[4] v 4. členu, ki se nanaša na opravljanje javne službe na področju radijske in televizijske dejavnosti, določa, da RTV Slovenija v svojih programih podpira širjenje vednosti o drugih kulturah, ki so zastopane v Sloveniji, in njihovih predstavnikih.

Leta 2011 je Državni zbor Republike Slovenije sprejel **Deklaracijo Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji**.[5] Z deklaracijo je Republika Slovenija potrdila pravico pripadnikov narodnih skupnosti (to so Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi) do ohranjanja in razvijanja njihovih manjšinskih identitet, spodbujanja njihovih kultur in jezikov ter ohranjanja zgodovine. V tretji točki deklaracije se je država zavezala, da si bo prizadevala za zagotovitev materialne in drugih oblik podpore njihovemu družbenemu delovanju. To med drugim pomeni tudi podporo v smislu zagotavljanja pogojev za uživanje in razvijanje kultur, negovanja jezikov in prizadevanj za organizirano prisotnost v javnosti.

Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin[6] Sveta Evrope, katere podpisnica je tudi Republika Slovenija, v 4. členu obvezuje pogodbenice k sprejetju ustreznih ukrepov »za pospeševanje polne in učinkovite enakosti med pripadniki narodnih manjšin in pripadniki večinskega naroda«, tudi na področju kulturnega življenja. 5. člen pa določa, da morajo pogodbenice spodbujati take razmere, da pripadniki narodnih manjšin razvijajo in ohranjajo svojo kulturo ter bistvene sestavine svoje identitete, in sicer svojo vero, jezik, tradicijo in kulturno dediščino.

Pogodbenice se obvezujejo sprejeti, če je to potrebno, na vseh področjih gospodarskega, družbenega, političnega in kulturnega življenja ustrezne ukrepe za pospeševanje polne in učinkovite enakosti med pripadniki narodne manjšine in pripadniki večinskega naroda. V tem pogledu morajo dovolj upoštevati posebne razmere pripadnikov narodnih manjšin.

---

[4] Zakon o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/05, 109/05 – ZDavP-1B, 105/06 – odl. US, 26/09 – ZIPRS0809-B, 9/14 in 163/22). Dostopno na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4461.
[5] Deklaracija Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 7/11). Dostopno na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DEKL32
[6] Zakon o ratifikaciji Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin. Dostopno na: https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1998-02-0006?sop=1998-02-0006.

Svetovalni odbor Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin je v petem poročilu Slovenije o uresničevanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin iz leta 2022[7] zapisal tudi, da so po navedbah slovenskih organov, hrvaška narodna skupnost, nemško govoreča etnična skupina in srbska narodna skupnost »avtohtone« na določenih območjih države.[8]

Svetovalni odbor je poudaril, da mediji igrajo pomembno vlogo pri povečevanju prepoznavnosti narodnih manjšin in ozaveščenosti o njih. Prispevajo k ugledu manjšinskih jezikov kot komunikacijskega orodja v družbi, med drugim spodbujajo pripadnike narodnih manjšin, da jih uporabljajo v vsakdanjem življenju. Odbor je ugotovil, da televizijski in radijski programi Radiotelevizije Slovenija, ki so namenjeni manjšinskim etničnim skupnostim, temeljijo na *ad hoc* financiranju in niso trajnostni. Poleg tega je trajanje programov po mnenju odbora nezadostno za zadovoljitev potreb po informacijah teh manjšinskih skupnosti (izvzete so madžarska in italijanska narodna skupnost in romska skupnost).[9]

Svetovalni odbor je Republiki Sloveniji priporočil ureditev ustrezne zakonodaje, iz katere bi izhajala obveznost države, da podpira Radiotelevizijo Slovenija pri zagotavljanju rednega in dovolj obsežnega oddajanja televizijskih in radijskih programov v jezikih teh manjšinskih skupnosti. Ustrezna prisotnost vseh manjšinskih skupnosti na javnem radiu in televiziji bi namreč, po mnenju svetovalnega odbora, prispevala k ozaveščanju večinskega prebivalstva o njih in k spodbujanju strpnosti. Zato je pozval organe, naj zagotovijo, da bodo javni mediji poskrbeli za ustrezno televizijsko in radijsko oddajanje v jezikih drugih manjšinskih skupnosti.[10]

[7] Peto poročilo Slovenije o uresničevanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin (2022). Dostopno na: https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/UN/5-mnenje-OKVNM/5.-Mnenje-o-izvajanju-OKVNM_slo.pdf.
[8] Glej 43. točko, str. 8 in 9.
[9] Glej 118. točko, str. 16.
[10] Glej 120. točko, str. 17.